

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a în lainturulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. s'au 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'au 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie s'au linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a treia câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 81.

Sibiu, 7/19 Octobru 1878.

Anulu I.

Studiu relativu la economi'a nationale si la istori'a civilisatiunei in Transilvani'a.

(Urmare.)

Populatiunea transilvana considerata dupa nationalitati, locuesce amestecata, dara nici-decum in proportiuni egali. Sub sistem'a absolutistica austriaca tier'a intr'ega se impartise in 10 districte mari, pe catu s'a potutu, dupa nationalitati. Cu aceea ocaziune s'au aflatu in a. 1855 ca in 7 districte maiortatea roman'esca fusese dela 54—59—60—66—80—85 pana la 90%; era in 2 districte mari numite secuiesci, (Udvarhely et Maros) romanii era in minoritate de 11 si respective 41%; apoi in districtulu Brasiovlui adausu totu cu secuesculu Hâromszék romanii se afla in minoritate numai relativa de 44%, secuii in minoritate de 40, sasi de 14, restulu de 2% evreii si tiegani.

Miscarea populatiunei in Transilvani'a. Sub acestu terminu statisticu intielegemu noi aceea ce pe aiea se numescu registre civili de casatorii, nasceri si casuri de mor'te. In Transilvani'a si Ungari'a acestea registre le mai por'ta inca totu preotimea diverselor confessiuni, si le por'ta bine, mai alesu de candu sub regimulu austriacu de inaintea dualismulu s'au regulatu din nou, era cativa preoti au fostu pedepsiti cu inchisore grea pentru neregularitati si falsificari. Numai la casatoriile si nascerile jidovesci nu le potu da de capetai nici pana in dio'a de astadi, din care cauza s'a si facutu vorba multa in press'a patriotica si in parlamentu mai alesu cu aplicare la repartitiunea impositeloru si la servitiu in armata.

Statistic'a casatoriiloru in Transilvani'a. In lumea christiana sincera, nu farisaica este adoptata de multu maxim'a, ca numerulu casatoriiloru inchiaiete se fia consideratu ca una din notele caracteristice si esentiale a le moralitatiiei unui poporu. Dara cif'r'a casatoriiloru mai e considerata inca si din alte puncte de vedere, intre care loculu antaiu ilu ocupa interesele statului; era apoi spre a ne forma opiniune justa despre acesta institutiune mar'etia, avemu se punemu in cumpana de es. consideratiuni climatice, mediulocle de castiguri si de vietia, gradulu civilisatiunei, cum amu dice materiale, adeca proportiunea in care unu poporu a inceputu se simtia necesitatea unui

traiu mai comod si mai bunu, legile politice a le tieriei, poterea mai mare ori mai pucina a influintiei religio'se, a bisericeii, a clerului, mortalitatea relativa la diverse popora, locuinti'a in cetati mai mari ori mai mici si locuinti'a la tieria, diversitatea ocupatiuniloru omenesci etc. Preste acestea, statisticii monarchiei austro-unguresci au adoptatu ca de ani 25 incoc'e una maxima scosa din observatiuni facute intr'o lunga serie de ani, care tiene ca: Cif'r'a casatoriiloru scade mergendu dela resaritu spre apusu si dela mi'edia-di spre mi'edia-no'pte. Voindu se aplicamu acesta cifra la Transilvani'a cu folosu practiculu, s'ar cere ca se alaturamu si unele tabelle comparative de la alte tieri si popora; asia ceva inse nu incape in cadrulu angustu alu unei simple dissertatiuni. In locu de acesta me voiu margini numai la unele cifre.

Din tabellele comparative compuse pe anii 1839 pana la 1843; din alte seose de pre anulu 1846 si erasi din cele intocmite la a. 1851 esise, ca in Transilvani'a din 10 nui de omeni se iau in casatoria cate 900 de persoane pe fiacare anu; candu din contra, in tierile cislaitane germane si slave, se vinu numai cate 837 de casatoriti la acelasi numeru de 10 mii.

Totu sub regimulu austriacu se facuse incercare de a se classifica numerulu casatoriiloru dupa nationalitati, si s'au aflatu, ca de es. la poporulu romanescu se vine 1 cununia pe 102 locuitori, la magiario-secui 1 pe 105 si la germano-sasi 1 pe 96 persoane. De aici ar urma, ca intre sasi sunt cele mai multe casatorii; aci inse e bine a reflecta la divortii, care la protestantii luterani sunt mai multe decat'u la ori-care alta confessiune religio'sa asia, in catu clerulu nu mai scie ce mesuri se ia contra acelu morbu nationale. De altumentrea s'a observatu preste totu, ca nici-o cifra statistica nu este mai pucinu sigura decat'u a casatoriiloru. In tempuri bellice, seu de epidemii, si in ani sterpi se inchiaie multu mai pucine casatorii. Din contra, in tempuri normali, in ani manosi casatoriile se inmultiescu. Conscriptiunea militaria si in urm'a ei deseale assentari la oste au asemenea influentia decisiva asupra numerulu casatoriiloru.

Etatea celoru casatoriti. Pana in anii din urma cei mai multi tineri se insur'a pana la etatea de ani 24 si cele mai multe tenere dela 15

pana la 20 de ani, era restulu se inparte pe alte cinci periode. Asia de es. in a. 1851 s'au casatoritu barbati pana la etatea de 24 ani 10,841, pana la 30 de ani, 5251; pana la 40 de ani, 2563; pana la 50 numai 1204; pana la 60 de ani 586; dela 60 in susu 215. Asia dara Transilvani'a era pana acuma una din tierile, in care $\frac{1}{5}$ parti de barbati se casatoria pana la etatea de ani 30 prin urmare tempuriu destulu, pentru ca la betranetie se nu se vedea inpresurati de minoreni multi.

Pe anii 1863, 1864 si 1865 s'au adunatu de catra biroulu statisticu din Vien'a datele despre numerulu casatoriiloru, inse numai dupa confessiunile religio'se. Resultatele acestora considerate din punctu de vedere nationale sunt multu mai nefavorabili decat'u cele de inainte cu 16 ani. Din acelea ese ca in acci ani s'a venitu: la romano-catholici (magiari) 1 cununia pe 100 persoane, la gr.-catholici (romani) pe 119, la gr.-orientali (romani) pe 142, la luterani (sasi) pe 109, la unitariani (magiari) pe 107, la israeliti pe 198 locuitori.*)

Acesta mare diferentia merita tota atentiunea locuitoriloru tieriei si cu atatu mai virtosu a romaniloru in generalu.

Nascerile in Transilvani'a. Vomu lua si aci doue periode, unulu mai vechiu, si altulu mai nou.

In anulu 1851 s'au nascutu in Transilvani'a 78,252 prunci, dupa nationalitati in urmatoriele proportiuni: romani 1 nascere la 27, magiario-secui 1 la 25, germani-sasi 1 la 29. In catu pentru romani, acesta cifra este numai relativu exacta, adeca: in regiunile care gemusera sub jugulu iobagescu, fecunditatea era mai mica, din contra, in regiunile libere cu atatu mai mare. Comparandu registrele parochiale a le diverselor confessiuni, acelea cifre se rectificu asia, ca la romani nascerile au fostu 4%; la magiari 3., la sasi 3., la evrei 4.

Proportiunea nasceriloru dupa sexuri este 100 la 106, adeca se nascu cu 6% mai multi fetiori decat'u fete.

*) Dr. Aureliu Brote, ingeniosulu si bravulu directoru alu institutulu Transilvani'a din Sibiu, in studiulu seu statisticu publicatu in foi'a asociatiunei trans. din 1869 Nrii 4, 5, 6, elaboratu dupa datele oficiali.

Foisiór'a „Observatoriului“.

Camer'a de toaleta a IMPERATESEI EUGENI'A.

Din memoriile dlui Eugen Pelletan.

Cine nu s'ar interesá se faca cunoscintia din isvoru imediatu, cu acelu locu in care mod'a capricio'sa si-a avutu tronulu absolutu in cursu de doue decenii, de unde gustulu tempului isi primea ordinea si de unde croia directiunea pentru intregulu globu: o dare din capu aici avea poterea legii.

Conducemu pe lectori si cu deosebire pe lectritiele nostre la acelu locu, de unde emana mod'a lunei: in salonele imperatesei Eugeni'a, in acelu momentu, candu femeea imperiala inbracata ca si o pasere de Paradisu, iesise si secretele cuibului ei s'au defasiuratu inaintea ochiloru profani ai republicaniloru.

Dlu Pelletan, fostu membru in gubernulu provisoru francesu, formatu la 4 Septembrie 1870 si acum senatoru, lun'a trecut'u a serbatu aniversarea caderii imperiului alu doilea asia, ca si-a publicatu memoriulu, pe care l'a scrisu in dilele furtunose ale lui Septembrie de acum optu ani.

Dlu E. Pelletan a fostu acela, care la scirea ca imperat'esa Eugeni'a a fugitu din Parisu, fu trimisu, in preuna cu unu altu republicanu, d. Dinerey, de catra gubernulu care siedea in hotelu de Ville, la Tuillerii, ca se sigileze actele de statu si diamantele coronei ce se aflau acolo.

Cu acesta ocaziune d. Pelletan isi descrie intemparile tragi-comice de acolo, cu acea stilistica asia de caracteristica pentru francesi. Eta cuvintele din acelu memoriu:

Usi'a de grilaju era inchisa, er castelulu il gasiramu cu deseversire parasitu. Era pazitu de unu capitanu de garda cu compani'a sa. Acesta ne-a condusu in salonele imperatesei. Intraramu in camer'a de toaleta,

in care era mirosu de ceva arsu. In soba vedemu cenusi'a unor charthii arse; nu arsesse de multu, pentru ca mai fumau.

Acesta camera de toaleta e asia de spatiosa, in catu s'ar potea inbraca in ea unu institutu intregu de fete. Unu parete intregu e ocupatu de o mesa colosala de marmura, pe care sta o farmacia intr'ega de borcane si sticlutie, unu muzeu intregu de emplasturi, prafuri, pomadii, parfumuri si alte cosmeticuri, amestecate cu perii, pensule si cocuri, cu unu cuventu unu arsenalu intregu din armele acelei femeii, care a creatu mod'a si a invetiatu lumea, cum pote se faca ridicula frumseti'a.

Unu numeru mare de pelerii de tote formele, era aruncatu in tote partile. Acestea au fostu ultimele reprezentante nefericite ale modei capului si carier'a si-au facut'o asia, ca au fostu incercate tote pe rondu odata, si apoi au fostu lapedate ca netrebnice.

Unu valetu cu livrea verde, pantaloni pana la genunchi si cu ciorapi, ne arata secretele acestui sanctuaru de toaleta splendida alu femeii. Ne facu atenti la o rosa colosala, ce se vede intr'unu parete alu camerei. Déca M. Sa se inbraca seu se desbraca, foile acestei rose se deschideau ca unu eventaliu, er in golulu ce se forma, se ivea unu micu vagonu incarcatu cu catifele, dantele si lucruri de metasa, dintre cari M. Sa isi alegea dupa placere. Isi schimbá costumulu de patru ori pe di si dameloru de onore le-a ordonatu se faca totu astfelu.

Intr'o di o dama de curte, s'a prezentatu la Compiegne, la 2 ore d. a. in acelasi vesmentu de colore jonquille, in care fusese si la dejunu.

— Dta de siguru ai juratu credintia colorei galbene, — observa M. Sa cu unu tonu uscatu.

Nenorocit'a dama s'a retrasu indata si a luat unu altu costum „moire antique“.

Imperat'esa in acesta camera de toaleta si-a petrecutu ultimele momente din domni'a ei suverana. Conformu inprejurariloru trebuia se 'si alega unu costumu aptu pentru caletoria, si acesta nu era lucru usioru

déca conchidemu din tristele ruine ale peleriloru aruncate in tote partile.

Imperat'esa a fostu, care a staruitu pentru resbelu de aceea dicea vesela: „acesta e resbelulu meu.“ Si in adeveru ca a fostu alu ei, precum si celu din Mexico caruia datorimu ca ne-a adusu pe capu pe germani si n'a crutiatu nici acea ostenea de a ne instraina pe italiani. Itali'a cerea ca pretiu alu aliantiei sale, se 'i promitemu Rom'a, dar trebile se faceau dupa placulu gratio'sei spaniole, care pentru mentuirea sufletului seu, a sacrificatu Franci'a Papei, fara esitare.

M. Sale ii placea se vorbesca multu si nu se cam gande la ce spune. Dicea adesea: „Eu nu voiu cadea ca Mari'a Antoinette, din contra, de aci inainte me voiu sui pe calulu celu inaltu.“

Trebuie se recunoscemu ca avea unu daru exceptionalu spre a nu deveni o calare'tia de tote dilele. Dar candu sosi momentulu pentru ca se puna in adeveru piciorulu in scara, atunci sangele i se aduna in anima si cade la pamentu, de si n'o amenintia nici unu periculu.

Poporulu trece liniscitu pe la ferestrele sale; nici ca se uita in susu. Elu si-a uitatu de imperat'esa si nu mai vede de catu o femeie, de aceea e liniscitu.

In momentulu plecarii mai ceru o farfuria de supa calda, dar n'avu potere s'o sorba. Farfuri'a o gasiramu ne-atinsa cu bucatie'a de pane pe mesa.

Era ingrozita de singuratatea in care o lasasere cu totii. Cauta pe ministrulu de resbelu: plecase! pe ministrulu de marina: disparuse! pe consiliarulu secretu Rouher: lesnase! pe prefectulu de politia: fugise. Astfelu devine generalu strigatulu: „Se scapamu ce potemu!“

O alta camera cu oglindi a imperatesei, e o adeverata oglinda a gubernarii sale. E inpodobita de primulu tapitieru. Pe unu parete stau aternate portretele femeiloru: Cochonette, Turlunette, Dindonette si Brichonette. Aceste erau cele patru curtesane ale Eugeniei.

Camer'a in care se pastrau juvaerurile imperatesei,

Nascerile din câte 10,000 locuitori au fostu legitime, 9687 si numai 313 de spurii, adeca circa 3% nasceri nelegitime, candu in acelasu anu in tierile austriace din 10,000 au fostu 1071. Esceptiuni batetorie la ochi sunt in acestu punctu pe la cetatile mari si in unele provincii austriace precum in Carinthia, unde din pruncii nascuti 25 pana la 33% sunt din flori. Dupa nationalitati, au fostu in Transilvani'a la romani din 100 nasceri numai 1.4 nelegitima; la magiari 5.7, la sasi 4 procente. Se se observe, aci ca chiaru si din acei pucini prunci nelegitimi cati se vedea pana cãtra anulu 1860 la romani, se vinu pe fiintie nefericite, care 'si cauta pãnea de tôte dilele pe la cetati si orasie.

Pruncii nascuti morti de ambele sexe au fostu in acelasu anu 1851: romani 347, magiari-secui 281, era la sasi 622, care cifra considerata dupa miculu numeru alu nationalitatiei sasesci este in adeveru enorma, adeca 50% din toti pruncii nascuti morti, séu mai multu decâtu 1/3 parte din pruncii sasiloru se nascu morti.*)

In anii 1863—4—5 numerulu prunciloru nascuti a fostu in terminu midiulociu pe anu intre câte 1000 de nascuti la romani 519.3 fetiori, 480.7 fetisiore, la magiari 514.5 fetiori si 485.5 fete, la sasi 510.6 baiati si 489.4 fete.

In aceiasi ani din câte 1000 prunci s'au nascutu din casatoria legiuita la romani 935.5 din concubinatu 64.5, la magiari-secui legiuiti 895.6 nelegiuiti 104.4, la sasi legiuiti 940.5 nelegiuiti 59.5.

Acestea cifre comparate cu cele din anii 1851 pana 1855 sunt batetore la ochi; dara éra si se potu esplica usioru. Mai este aci de insemnatu, ca cu catu poporulu romanescu locuesce mai pucinu amestecatu, cu atatu numerulu spuriiloru scade precum de es. in comitatulu Hunedórei unde se vinu numai 32.6, in alu Solnocului cu 34.3 si in alu Fagarasiului cu 42.9 spurii la 1000; éra cu catu secuii sunt mai concentrati in câte unu districtu, cu atatu acelu numeru cresce, pana ce de es. in districtulu Trei-scaune (Háromszék) ajunge la 140.3 din 1000 nascuti.

Prunci morti in acei ani 1863—1865 s'au nascutu la romani 5.1, la magiari-secui 7.7, la sasi 31.2 din câte 1000.

(Va urmã.)

Transilvani'a.

In „Telegraf. Romanu,” pe care in materi'a congresului ilu consideramu a fi „Monitoriuu oficiosu” alu archidiecesei gr. or. din Ungari'a si Transilvani'a cetimu urmatórele:

(Cuventu presidialu la deschiderea congresului 1878).

Prea santitoru domni si frati episcopi! Prea-

*) E. A. Bielz, Handbuch der Landeskunde Siebenbürgens. S. 183 care insusi esplica pre catu póte, acea cifra desperatória.

era unu muzeu intregu. Se afla in ea probe de ori-ce lantiu de gutu, cercei, ace de pieptu, panglice cu coloru rapitóre, bracelete, inele — tôte aranjate cu ingrijire, clasate cu gustu, numerotate si inchise in cutii de sticla. Cate o cutia góla. Lipsescu juvaerurile pe care, probabilu ca imperatés'a le-a luat cu sine

Langa camer'a de culcare, era o capela mica, cu unu locu de spovedire si cu unu altaru inpodobitu cu bogatia.

Din capela e intrare intr'o camera mica, aranjata cu multu gustu. Acést'a e bibliotec'a. Are vre-o 100 de volume carti de rugaciuni, intre cari se afla si Boccaccio alaturi cu fabulele lui Lafontaine, si printre istoriile amoróse ale fabulistulu nostru, e si o carte curiósã de medicina. Amu fi presupusu cu placere, ca imperatés'a o imprumutase dela vre-unu specialistu si a uitatu s'o inapoeze, dec'a marc'a de pe scórtia cu vulturulu imperialu nu ne convingea ca si acést'a e a imperatés'e.

O brosiura frumósã ne atrage atentiunea: e manuscrisulu unei istorii destulu de usuratica, in care autorulu se numesce pe sine: „Le Bouffon de Votre Majesté.” Acestu bufonu de curte, e Prosper Merimée, senatoru si membru alu academiiei.

Pe mésa e unu albumu luxosu, cu catarami de argintu si cu cheia. In elu suntu fotografii, cari representa pe imperatés'a in diferite caractere de scena: ca subreta, ca Rosina din „Barbierulu de Sevilla,” ca servitóre séu ca amoresata, apoi ca baletista, ca Agnes dintr'o piesa a lui Moliere. Sub acestu portretu e scrisu de Napoleon: „Eugenie en Agnes!!!” cu trei semne de exclamare.

Parasimu salonulu in care fumulu se amesteca cu parfumurile si ne damu jos unde éra e o lume separata. E o galeria lunga boltita, cu camerele servitoriloru bucatariile, pivnitiile si pe langa acést'a o sala intinsa, despre ale carei dimensiuni gigantice ne dau óre-care idee, ruinele palatulu lui Nerone din Rom'a.

In pivnitiile mai erau 60,000 litruri de vinu.

Unu anicu de casa alu acesteii curti a potutu dice cu dreptu cuventu: „Bine! se ne alunge. Noi inse ne-amu petrecutu escelentu.”

„Romani'a libera.”

stimatiloru domni deputati! Iubitiloru frati, iubitoru fii sufletesci!

Dupa unu restempu aprópe de patru ani intregi astadi avemu fericirea de a vedea iarasi intrunita aicea suprema corporatiune a bisericii nóstre nationale, adeca congresulu provinciei nóstre metropolitane, pentru a-si suscepe agendele sale ordinare.

Momente rari si preste totu de mare insemnate sunt in viétia nóstra sociala bisericesca intrunirile congreselor, in cari adeca ierarhii inpreuna cu reprezentantii alesi ai clerului si ai poporulu din intréga provincie metropolitana se aduna pentru a regula prin buna contielegere organismulu vietii nóstre publice bisericesci si a da functiiloru aceluia directiunea salutara.

Momentulu de fatia pe langa insemnate sa generala cu atata ni se presinta inca si mai seriosu cu catu mai tare se simte: ca regularea ulterióra a trebiloru nóstre bisericesci, suplinirea lacunelor din statutele ce la avemu deja, coregerea conceptelor diferite despre potestatea bisericesca esplicarea corecta a institutiiloru mai nóue aduse in armonia cu bazele canonice, apoi aflarea mijlóceloru ce ni mai lipsescu la regularea si sustinerea organismulu bisericescu, si preste totu promovarea scopuriloru, cari ne unescu intr'o biserica nationala, — dicu tôte acestea pretindu intréga solitudinea a congresulu nostru.

Este acesta cu deosebire pentru mine unu momentu seriosu, candu adeca aflandume acumu pentru antaia óra ca arhiepiscopulu si mitropolitulu in fati'a congresulu nostru ordinaru, recugetu la greutatile multifarii, cari in decursulu tempulu amu avutu de a le intempina in oficiile mele, si cari a adusu cu sine, ca se lipsesca inca multe din cele sperate si se nu fiu in stare de a presenta supremei nóstre corporatiuni bisericesci tôte rezultatele, cate le doriamu a le ajunge prin functionarea mea.

Cu tôte aceste me simtu indreptatitu a spera: ca congresulu nostru deja intrunitu va apretia cu indulgentia cea din trecutu, iar mesurile pentru viitoriu le va combina asia, ca acele se-mi dee modru si potintia de a satisface justeloru asteptari intr'o mesura, carea si pentru mine, dar mai multu pentru publiculu nostru bisericescu se fie pe deplinu multiamitóre.

Nutritu de acéstã sperantia ve salutu cu sincera dragoste Preasantitoru frati episcopi si Preastimatiloru deputati congresuali, si contandu la unu cursu normalu alu desbateriloru nóstre congresuali, sessiunea ordinaria a congresulu nostru nationalu bisericescu pentru noulu periodu in care ne aflamu o dechiaru de deschisa.

Dela congresulu nationalu bisericescu alu Romaniloru gr.-or. din Ungari'a si Transilvani'a.

Sibiu, 1 Octobru 1878.

In conformitate cu literile de convocare ale Escl. Sale parintelui Metropolitulu unu numeru insemnatu de deputati congresuali din tôte 3 diecesele au asistatu adi in biserica din cetate la serviciulu divin celebratu de parintele Metropolitulu cu numerosã asistentia preotiesca, pentru invocarea spiritulu santu asupra membriloru congresulu.

Cele rituale terminate deputatii adunati in biserica primira la 1/2 óre in mijloculu loru pre Escl. Sa par. Metropolitulu, care dupa ce saluta pre membrii adunati ai corporatiunii supreme ai bisericeii nóstre, arata insemnateea acestui momentu, candu reprezentantii clerulu si poporulu se vedu dupa unu intervalu de aprópe 5 ani de nou intruniti pentru a regula prin buna intielegere organismulu bisericescu, si a da functiiloru aceluia directiunea salutara. Atrage atentiunea asupra solitudinii deosebite ce va pretinde acestu congresu dela deputati, caci trebuescu create multe dispositiuni nóue, pentru a implini lacunele ce s'au vedutu in statulu organicu, altele trebuescu esplicate si aplicate conformu institutiiloru mai nóue si aduse totdeodata in legatura cu canónele, pentru ca asia se se promoveze sublimulu scopu, pentru a carui realizare ii intrunesce biserica nationala la acestu locu. Arata apoi ca, fiindu inca la inceputurile oficiulu seu ca Metropolitulu a intimpinatu multe greutati, cari au adusu cu sine ca, multe din cele ce s'au asteptatu nu s'au potutu implini. Pentru aceste cere indulgenti'a congresulu, iar cele ce congresulu va afla de bine a dispune, crede ca voru fi facute asia in, catu publiculu bisericeii si densulu insusi se fie pe deplinu multiamiti. Cu aceste declara congresulu de deschisu.

Pentru purtarea provisorica a agendelor scripturistice presidiulu designéza pre membrii: Mihaltianu, Beliesiu, Suci, Ionasiu, Rotaru, Munteanu, Aronu Damascinu, Mangra, Piposiu si provóca apoi pre membri a-si preda credentialele.

Acéstã afacere terminata, se trece la dispunerea celoru de lipsa pentru verificarea membriloru. Presidiulu in conformitate cu regulamentulu afaceriloru interne propune, ca pre deputatii din archidieceasa se-i verifice deputatii din diecesa Aradulu, pre cei din diecesa Aradulu se-i verifice cei dela Caransebesiu si pe cei din diecesa Caransebesiului, cei din archidieceasa.

Propunerea se primesce, anunciandu-se siedinti'a

urmatóre pe mane Luni la 11 óre. La ordinea dile raporturile comisiuniloru de verificare.

Cu aceste siedinti'a se incheie la 1 1/2 óre.

Siedinti'a II din 2/14 Octobru 1878.

Siedinti'a se deschide la 11 1/2 óre. Se da cetire protocolulu siedintiei precedente si dupa cate-va modificari formale protocolulu se declara de verificatu.

Presidiulu pune la ordinea dile: Rapórtel sectioniloru pentru verificarea membriloru congresuali.

Sectione deputatoru aradani prin raportorulu loru V. Mangra arata, ca a esaminatu actele de alegere a membriloru din archidieceasa si propune verificarea a numai 14 deputati parte mireni parte clericali.

Se incinge o lunga dezbateru, in care dep. V. Babesiu combate procederea sectioniloru sustienendu, ca aceste nu au dreptulu a dificulta decatu exclusivu alegerile insotite de vre unu protestu.

Presidiulu constata, ca sectionile sunt indreptatite a propune verificarea ori-carui membru si hotaririle e vinu a se lua simplu spre sciintia. Concluse nu se potu aduce, cãci congresulu nu este constituitu.

Raportorulu sectioniei II insarcinate cu verificarea alesiloru in diecesa Caransebesiului, Trombitasiu, arata ca de si aprópe tôte actele de alegere sunt defectuóse totusi se propunu spre verificare toti, cari s'au alesu fara se se fi facutu protestu in scrisu, anume se propunu a se declara de verificati 6 insi din cleru si 10 din mireni, cu totulu 16 deputati. Actele membriloru neverificati se predau comisiunei verificatóre.

Sectione pentru verificarea alesiloru in diecesa Aradulu prin raportorulu seu I. Petricu propune spre verificare pre toti cei din cleru, in numeru de 7 si 6 dintre mireni. Actele a doi alesi mireni fiindu defectuóse se predau comisiunei verificatóre.

Presidiulu constata si anuntia, ca cu totulu se declara de verificati 21 din cleru si 22 mireni, laolalta 43 deputati. Fiindu-ca mai lipsescu dara celu pucinu 3 deputati verificati pentru a se potea congresulu constitui este de parere, ca sectionile se continue lucrarea loru esaminandu actele deputatoru cari si-au prezentatu credentialele astadi.

Dupa ce presidiulu presinta aceste credentiale si dóue cereri pentru concediu; dep. V. Babesiu tiene o lunga si infocata vorbire, declarandu procederea sectioniloru de unu capriciu ne mai pomenitu si vaerandu-se ca prin acéstã s'au calcatu in picióre dispositiile legei etc.

Terminandu dep. V. Babesiu, presidiulu numai decatu anuntia siedinti'a procsima pe mane in 3/15 la 9 óre in d. a.

Siedinti'a se incheie la 12 3/4 óre.

Revista politica.

Intr'una din revistele nóstre precedente amu fostu espusu motivele grave si ponderóse care nu ne permtea a crede si a ne astepta la traducerea in fapta a sciriloru unei demobilisari partiale a armatei de ocupatiune, care se colportau si se respandéu de cãtra diarele gubernamentale. Cestiunea demobilisarei a fostu discutata si ventilata din tôte punctele de vedere si parerea predominanta ce a resultatu din acele discussiuni a fostu ca: a demobilisa acuma in inpregiurarile actuale o parte a armatei din provinciile inca nepacificata ar fi o mesura inoportuna, nepregucetata si fórt hazardata, care ar espune restulu armatei ce va remanea in acele provincii la eventualitatile cele mai critice si periculóse. Acéstã este si astadi parerea intregi opiniuni publice precum si cu deosebire a cercurilor militare competente. Dara in imperiulu „inprobabilitatiloru” suntemu dejã de multu dedati a vedea, ca se intempla tocmai contrariulu la aceea ce pretinde si cere opiniunea publica. Asia si in casulu acesta popórale monarchiei au fostu surprinse, prin ordinele ministeriului de resbelu, prin care se demobiliséza intréga asia numita a doua armata in cifra de 80,000. Acéstã demobilisare s'a si pusu deja in lucrare. Dara cu tôte acestea, acéstã mesura, care in alte inpregiurari ar fi fostu salutata cu o bucurie neesprimabila din partea intregi monarchiei, nu a produsu efectulu doritu, ci din contra a respanditu neincredere si mai mare si cu dreptu cuventu. Si eata pentru ce: séu acéstã demobilisare partiala este numai o stratagama gubernamentala, pentru ca se captivese opiniunea publica si in prima linie pe acea a parlamentelor si a delegatiuniloru, séu ca acesteii demobilisari partiale, in scurtu tempu ii va urma o mobilisare pe o scara cu multu mai larga decâtu a fostu pana acuma. Ambele aceste eventualitati sunt possibile si probabile.

Indata dupa luarea capitalei bosniace Serajevo, organele literare ale comitelui Andrassy sciau a spune, ca intre densulu si suprema comanda militara s'au nascutu diferentia asupra demobilisarei unei parti a armatei de ocupatiune. Prin acéstã oficiósele voiau a dice, ca comitele Andrassy cere demobilisare si ca comand'a militara suprema se opune la acéstã mesura, care nu póte fi nicidecum incuviintata, din consideratiuni tactice si strategice. Precum se vede, in fine comitele Andrassy totusi invinse si reusi a face se se incuviintiesse demobilisarea partiala. Lupt'a a fostu grea si a duratu multu,

dara a fostu in interesulu bine intielesu alu comitelui Andrassy ca se reusiésca cu ori ce pretiu, pentru ca asia se isi mai usiorese positiunea s'a compromisa, fatia cu delegatiunile si cu parlamentele dualistice. Tactic'a ministrului nostru de esterne este forte transparenta. Dupa ce luptele sangerose de pe campulu de ocupatiune a datu desmintirea cea mai puternica, teoriei comitelui Andrassy, ca pentru ocuparea celor doue provincii n'are necesitate decatu numai de unu regimentu, unu stegu si o banda de musica militara, densului ii trebuia acuma nesmintitu o fapta implinita si acésta si-o crea prin demobilizarea partiala, pentru ca provocanduse la ea se póta dice opozitiunei: ce mai totu sbierati atata, eata ocupatiunea este terminata si ca proba pentru acésta ve póte servi demobilizarea. Bosni'a si Hertiegovin'a sunt pacificate, taca-ve deci gur'a si votati-mi indemnitatea pentru cele intemperate, precum si creditele suplimentare, care se urca la bagatel'a suma de 40 milioane. Acésta este logic'a comitelui Andrassy si a partisaniloru sei. Vomu vedea déca ea va fi adoptata si din partea delegatiuniloru si a parlamentelor.

Ca ilustratiune a situatiunei militare ne póte servi scirea, ca comandantulu armatei de ocupatiune generalulu Philippoviciu si-a datu demisiunea, declarandu, ca in urma demobilizarei densulu nu este in stare a mai lua asupra si responsabilitatea consecintelor ce va avea acésta mesura inoportuna si gresita. Generalulu este asteptatu la Prag'a cu finea lui Novembre unde isi va relua éra si generalatulu seu pe care lau ocupatu inainte de a fi primitu missiunea ocuparei si a pacificarei celor doue provincii turcesci. Inca nu se scie déca demisiunea generalulu Philippoviciu va fi primita seu nu, dara se vorbesce ca impreuna cu densulu aru fi gata se demisionese inca si alti generali, cari au fostu incredintiati cu comande partiale pe campulu de ocupatiune. Aceste sciri nicidecum inbucuratoare ne probésa, ca intre comand'a militara si intre comitele Andrassy esista unu conflictu latentu, care póte se devina fatalu si perniciosu pentru restulu armatei, care remane in provinciile ocupate. Combinandu tóte aceste momente care transpira in afara, din regiunile oficióse, nu ne vine a crede si nu potemu afirma, cu demobilizarea partiala este unu semnu, ca campani'a de ocupatiune se apropie de sfirsitul ei. Din contra, considerandu, ca pasialiculu Novi-Bazar, unde este concentratu grosulu insurgentiloru, inca nu este ocupatu, considerandu, ca Lig'a albana si-a instalatu unu guvernulu alu seu independent de suveranitatea Sultanulu si ca a organizatu o armata de preste 100.000 combatanti bine armati si prevediuti cu tóte cele trebuincióse, considerandu in fine protestulu Turciei in contra ocupatiunei precum si ca o intrare a armatei austro-ungare in pasialiculu Novi-Bazar o va considera ca unu casus belli si ca se va opune cu mana armata — sustienemu, ca tóte cele petrecute pana acuma pe campulu de ocupatiune n'afostu decatu numai prologulu resbelulu austro-ungaro-turcescu, care astadi se pare a fi inevitabilu.

Demobilizarea partiala nu este deci decatu o apucatura politica a comitelui Andrassy, de care se va servi ca de unu espedientu comodu pentru de a trece preste greutatile momentane, éra apoi si celu multu la primavare va urma o mobilizare generala, de órece mai este inca forte multu de lucru pana candu imperiulu austro-ungaru se póta dice, ca si-a implinitu mandatulu primitu dela congresulu din Berlinu.

Cu espeditiunea de ocupare s'au chieluitu pana acuma cu 40 milioane preste creditulu de 60 milioane votatu, nu pentru ocuparea acelor provincii, ci espresu numai pentru punerea fortiei armate a monarchiei in positiune de a fi gata pentru ori ce eventualitate. Chieluelele ocupatiunei pe anulu viitoru 1879 s'au preliminaru la 100 milioane. De unde se voru lua acestea D-dieu o scie, viitorii ministri de finantie si — esecutorii de dare.

Noulu ministru provisoriu de finantie alu Ungariei d. C. Tisza si-au inauguratu carier'a sa prin incercarea de a contractu unu nou inprumutu. A face datorii nu este arta, dara a plati datorii deja contractate si a echilibra bugetulu statulu magiaru asia, ca se dispara deficitulu ce flotésa asupra capetelor, popóraloru din regatulu St. Stefanu acésta ar fi o arta si o problema demna de unu Say seu Gladstone. Dara a se cugeta la astfelu de lapalii nu este data genialiloru si cavaleresciloru barbati de statu ai Ungariei. Densii facu politica in stilu mare, adoptandu in cele finantiare mactim'a principelui Bismark inainte de 1866 de a lua banii de unde ii afla.

Cris'a ministerialain Vien'a inca totu durésa.

Se dice ca baronulu de Pretis, fostu ministru de finantie in cabinetulu demissionatu ar fi primitu mandatulu de a compune noulu cabinetu. Diet'a Ungariei va fi deschisa in 19 l. c. prin insusi M. Sa Imperatulu-rege. Delegatiunile sunt conchiate pe 5 Novembre.

Atatu in senatulu catu si in camer'a deputatiloru din Bucuresci, s'a primitu cu mari majoritati doue motiuni identice prin care Romani'a declara ca se supune decisiuniloru congresulu din Berlinu, ca va ceda Basarabi'a si va lua Dobrogea, pentru acarei organizare s'au si votatu gubernulu unu creditu de 1 milionu franci. Cestiunea evreilor a fostu rezervata unei constituante ce va fi conchiamata ad hoc. Victori'a actualulu cabinetu liberalu a fostu completa, gratie acelor elemente din opozitiune, care cu pucine esceptiuni, parasindu terenulu de partida, sciura se se redice la inaltimea situatiunei critice si delicata, care iau fostu creata Romani'e prin stipulatiunile tractulu din Berlinu. Onóre loru! Opozitiunea seriósá a probatu si de astadata, ca scie se faca deosebire intre cestiuni de partidu si intre cestiuni, care sunt vitale pentru natiunea si statulu intregu. Europ'a intréga este forte multumita cu purtarea cea demna, matura si seriósá a junelui statu romanu liberu si independente, care da probe din ce in ce mai multe, ca isi cunósce chiemarea si si-a meritatu ameliorarea positiunei sale umilitóre de pana acuma.

Romani'a.

(Inaugurarea comunei Curcanii.) Cetimu in „Monitoriu“:

Duminea 24 Septembrie 1878, Mari'a S'a Domnitorulu insocitu de d. ministru de resbelu generalu de divisiune Cernatu, de d. perfectu alu districtulu Ilfov si de adjutantulu de serviciu, a plecatu din palatulu Cotroceni, la órele 8 de diminetia, pentru a merge la comun'a Fundeni-Mitreni, proprietate a statulu din districtulu Ilfov, plas'a Olteniti'a, cá se inaugureze punerea in posesiune a insuratiiloru ce se inproprietarescu conformu art. 5 si 6 din legea rurala. — La órele 10, ajungendu la hanulu Mihaiu-Vitezulu, M. S. Domnitorulu a fostu intempnatu de subprefectulu, de proprietarii din pregiuru si de unu mare numeru de locuitori, unde luandu dejunulu, dupa o jumetate de ora au pornitu, si la órele 12 au ajunsu la comun'a Fundeni-Mitreni, unde se redicase pe loculu pietiei noiei comune unu cortu de verdetia decoratu cu drapele tricolore. Aici in mediuloculu unu numeru de peste 800 de sateni ce se adunaseru, precum si de mai multe persóne din Bucuresci si Olteniti'a, M. S. Domnitorulu a fostu primitu de dnii administratori ai domeniiloru, dnii Al. Lupascu, Stefanu Sihlénu si D. Teodorescu, de comisiunea ad-hoc a districtulu pentru inproprietarire, compusa din dnii ingineru B. Toncovicénu, delegatu alu administratiunei domeniiloru, G. Isvoranu, membru alu comitetulu permanentu si de autoritatile locale. — Dupa seversirea serviciulu divinulu, care s'a facutu in cortu de mai multi preoti din Olteniti'a si comunele invecinate, d. Lupascu a cetitu urmatoriulu discursu:

Mari'a T'a! Faptulu, pe care ai venit se lu severiesci astadi, va remané unulu din cele mai binecuventate ale domniei Mariei Tale, bogata in fapte mari. Astadi inauguredi, Mari'a Ta, crearea a 50 de mii de noui proprietari romani, din care siese sute, formandu o singura comuna, sunt aici in momentulu de a primi din manele Mariei Tale averea lor si a copiiloru. Dupa glori'a, ce a acoperitu armat'a romana sub comand'a Mariei Tale, inproprietarirea insuratiiloru este cea mai meritata respaltare data acelei viguróse poporatiuni rurale, din care au esitu cei mai numerosi si cei mai viteji aperiatori ai patriei. Acestu faptu reamintesce traditiunea stramosiésca. Anticii legionari romani, intorcendu-se acoperiti de glori'a militara, primeau spre respaltare inpartire de pamenturi, si lasandu se se repauseze spad'a lor, apucau córnelu plugulu. Ai aratatu, Mari'a T'a, cetatianulu romanu calea gloriei prin lupt'a resboinica; le aretati acuma calea redicarii nationale prin lupt'a pacfnica pentru propasire.

Se traiesci Mari'a T'a! Se traiesca Mari'a Sa Dómna!

D. prefectulu Cretianu citi asemenea urmatorulu discursu:

Pré Inaltime Dómne! Precum pe campulu luptei prin presentia Mariei Tale ai electricatulu animele braviloru nostri ostasi, astfelu astadi bine-voiesci a dá unu caracteru augustu acestei serbatori, care va avé resunetu pana la marginile tiei. — Pentru antaia óra dupa atati'a ani de asteptare, junii agricoli vedu realisandu-se fagadelile date de legea rurala. Acesti noui proprietari, cari voru face se rodésca ogórele lor si la trebuintia voru sci se le aperi in contra cotropitoriloru 'si voru aduce aminte cu mandria si voru spune la urmarii lor, ca augustulu nostru suveranu in persóna a bine-voitu se inaugureze noulu loru asediamentu. Cá siefulu administratiei acestui districtu me simtu fericitu a esprima recunoscentiele lor pentru Mari'a T'a si a repetá urarile animei lor:

Se traiesci Mari'a Ta! Se traiesca Mari'a Sa Dómna?

La acestea Mari'a S'a respunde urmatórele:

Sum forte miscatu de cuvintele, ce 'Mi adressati, si ve multumescu. — Diu'a de astadi este o serbare frumoáa pentru Mine si va remané scumpa animei Mele, fiindu, ca amu doritu de multu, ca legea rurala se fia aplicata in intregulu ei. — Sunt fericitu de a poté fi astadi nasiulu antaiei comune a insuratiiloru, cari trebuie se póte numele de Curcani, cá amin-

tire a faptelor maretie in ultimulu resbelu, in care bravii dorobanti 'si au schimbatu pe pólele Balcaniloru acésta polecra in renume. — Si voue, nouiloru proprietari, ve urezu fericire in acésta comuna, infintata prin aplicarea legii, si faceti, cá ea prin munc'a vóstra se prospere. Se traiti!

La cuvintele Mariei Sale, poporatiunea a respunsu cu urari entusiaste, repetandu in mai multe renduri: Se traiti Mari'a Vóstra! — D. ingineru a presintatu Inaltimei Sale planulu si Mari'a Sa, visitandu loculu alesu pentru formarea comunei, decise, ca biserica se se zidesca pe acela si locu unde s'a seversitu serviciulu divinulu si alaturi scól'a: Mari'a Sa se mai preambila in midiuloculu poporatiunei, intelni pe d. N. Flev'a, vice-presedente alu camerei si represintante alu colegiulu IV de Ilfov, care adressá Mariei Sale urmatórele cuvinte:

Mari'a T'a! Dupa faptele glorióse dela Grivitia unde ati luptatu in capulu vitejiloru ostasi romani, actulu, ce faceti astadi, este alu 2-lea actu maretiu, ce istori'a va inscrie in anele domniei Mariei Tale, pentru ca printr'ensulu faceti mai multe mii de proprietari din tieranii romani, cari au pastratu nationalitatea si viteji'a strabuna.

Se traiesci Mari'a Ta! Se traiesca Mari'a Sa Dómna!

Dupa acésta Mari'a Sa merse a privi o intinsa hora, ce se formase pe campia cu cantecele unei bande de lautari; adresa vorbe binevoitóre la mai multi din nouii inproprietariti si la óra 1 dupa amédu pleca din noua comuna Curcanii spre Bucuresci. In cale se opri la comun'a Budesci, unde fu intimpinatu de d. si dn'a Cornescu in midiuloculu unei mari multimi de locuitori, cari au primitu pe Mari'a Sa cu urari entusiaste si cu buchete de flori. La órele 2 si jumetate Mari'a S'a, plecandu din Budesci, s'a opritu la hanulu dela Frumusiani-Custeni, unde, vedindu o hora mare, adressá vorbe bine-voitóre la mai multi locuitori. Mari'a Sa plecandu de aici, s'a opritu din nou la comun'a Popesci, unde ca la 300 locuitori cu femei si copii I-au esitu spre intempinare. Pe totu cursulu sioselei dela Bucuresci pana la noua comuna Curcanii, mai multe arcu de triumfu erau radicate, si locuitorii salutau trecerea Mariei Sale cu flori si urari; é' la órele 5 Mari'a S'a a sositu la palatulu dela Cotroceni.

Dupa plecarea M. S. dela Curcani, comisiunea a procedatu imediatu la punerea in posesiune a locuitoriloru noiei comune. Locuitorii din parte-le au inceputu a ará pamentulu ce li se detese, bine-cuventandu pe Domnitoru si pe gubernu, care le-au realisatu visulu de ai face proprietari.

Societatea academica romana.

Sesiunea anulu 1878.

Siedinti'a dela 24 Augustu.

(Urmare.)

23. 1712, Martie 9. Scrisórea grafulu Golovkin catre Senatu, pentru a se da bani si alte lucruri trebuincióse lui Cantemiru spre a veni la Petersburgu cu 4 seu 5 boeri ai sei.

24. 1712, Iunie. Comunicatiunea grafulu Golovkin catre Senatu pentru dispositiunea ukazulu imparescu de a se da principelui Cantemiru unu palatu in Moscva, o proprietate cu 40 case langa Moscva, la Sevsck, din districtele Komarnitiki; 10,000 ruble pe fie-care anu, si satulu Ukolovo din tienutulu Kursk; éra boeriloru moldovenesci, satele lui Sidlovskii (in rusesce).

25—26. 1714. Scrisórea lui Dim. Cantemiru catre cancel. Golovkin in afacerea sa cu greculu Dimitrie Georgiev Kunetikii; si alta scrisóre catre baronulu Siafirov (rus).

27. 1715. Grafulu Golovkin si baronulu Siafirov despre nisce imobile daruite lui Cantemiru.

28. 1716. Scrisórea lui Dim. Cantemiru catre cancelarul Golovkin spre a-lu libera de impositulu fonciaru (rus).

29. 1716. Ukazulu lui Pentru-celu-Mare catre Senatu pentru nisce imobile date lui Cantemiru.

30—31. 1717. Scrisórea lui D. Cantemiru catre cancelarul Golovkin, cu unu memoriu forte interesantu despre starea Moldovei si a tiei romanesci, si nuvele despre afacerile externe (rus).

32—34. Doue suplici ale lui Dim. Cantemiru si unu memoriu: a) pentru liberarea fratelui seu Antiochu din man'a Turciloru; b) prin ce mijlóce Rusia ar potea scapa Moldov'a de jugulu turcescu.

35. 1718. Suplic'a principelui Cantemiru pentru liberarea unoru moldoveni aretati la Kiewu.

36—38. Doue scrisori ale lui D. Cantemiru catre Grafulu Golovkin, (in rusesce) cu o suplica romanésca a lui Ionu Neculce biv hatmanu, prin care acesta cere dela Imperatu a face o noue expeditiune contra Turciloru, spre liberarea crestiniloru, si cedarea unui tienutu pe langa Kiewu, pentru refugiatii moldoveni, si punerea lor sub ascultarea principelui D. Cantemiru.

39. 1720, Septembrie 16. Scrisórea lui Dim. Cantemiru catre Grafulu Golovkin a se da diplom'a marelui Comisu Paul Sudzin, si a fi admisu la curtea imperiala.

40. 1722, Ianuarie 2. Scrisórea lui D. Cantemiru catre marquisulu de Chateaufort, la Parisu, amintindu'i cunoscentia loru vechie, si esprimandu'i dorintia d'a tramine pn fiulu seu Constantinu acolo (latinesce) doue facsimile.

41—42. 1724. Ukazulu lui Petru-celu-Mare de a se da lui Antiochu fratele lui D. Cantemiru o pensiune anuala; cu anexe.

43—59. Alte 17 documnte privitóre la istori'a Romaniloru din diferite epoce (19 coli).

b) In archiv'a ministerulu de esterne din Petersburgu.

Afara de cele publicate de Pekarskii, in Nauka i literatura v. Rossii pri Petrie Velikom, I. pp. 567 si 578, am copiatu:

60—61. No. 13, anulu 1711. O scrisóre alui Dim. Cantemiru catre Grafulu Sieremetev, si alta a brigadirului Cerntiov catre imperatulu Petru in afacerea expeditiei dela Prutu.

62. No. 19. Principele Dim. Cantemiru saluta pe imperatu de anulu nou, dorindu' i biruiri asupra vrajmasiloru.

63. No. 20. Cantemiru multumesce Tiaritiei pentru scrisórea ce 'i-a tramisu. Se bucura ca principes'a Margarita a nascutu cu sanetate.

64. No. 20. Se jelusce Tiarului ca elu traesce in nevoi si in neajunsuri la cas'a sa de cele mai neapere rate lucruri.

65. No. 24. Scrie secretarului de Statu Makarof ca multumesce Tiarului pentru felicitatiunea ce 'i face, si se scusa ca n'a putut veni la Moscva.

66. Felicita pe Tiaru de serbatorile craciunului si de anulu nou.

67—68—69. Felicita pe Tiaru ca i s'a nascutu unu fiu, si de anulu nou.

70. No. 27, anulu 1716. D. Cantemiru cere de la Tiaru scutire de fonciera pentru mosiele ce are.

71. Insciintiéza pe secretarulu cabinetului, ca Senatulu n'a tramisu ucazulu imperialu de scutire, si cere unu alu doilea ucazu de privilegiile sale.

72. Multumesce Tiarului pentru scutire de fontiera; déra se jeluesce ca Senatulu nu vrea se implinésca porunc'a imparatésca, avendu pisma si ura pe Cantemiru, si cere o usurare de nevoi.

73. Reclama Tiarului ca guvernatorulu Chievlui, principele Galitin, in poterea ucazului Senatului, 'i cere 7926 ruble, fonciera pe anii 1713, 1714 si 1715, si 'lu supara continu cu cererea baniloru.

74. Reclama Tiarului intarirea privilegieloru sale.

75. Projectulu privilegieloru, consistandu in cinci puncturi ce le reclama Cantemiru pentru moldovenii stabiliti in Russi'a.

76. Cere dela Tiaru vre o slujba, fiindu ca elu primesce o léfa mare in zadaru, si n'aduce nici unu serviciu.

77. Cere voie dela Tiaru a veni si elu in Holland'a, unde se aff'a atunci imperatulu. Causese cererei sunt trei: a) se védia pe Tiaru; b) se 'i recomande nisce intreprinderi, si c) dorea de multu se umble prin tieri straine.

78. No. 32. Se jeluesce Tiarului ca tracesce in nevoi.

79. No. 41. Multumesce Tiarului ca i-a incuviintiatu a lua de socie pe o fiica a principelui Trubetikoi.

80. Róga pe secretarulu cabinetului a presenta Tiarulu si Tiaritiei suplicele sale si se 'i dea de scire de resolutiunea Tiarului.

81—82. No. 55. Róga pe secretarulu cabinetului se dea Tiarului alaturatele trei suplice: despre Coleti; despre o vila, si despre fratele seu Antiochó.

83. 55. Amintesce secretarului cabinetului de cele trei petitiuni de mai susu.

84. 55. Catre secretarulu cabinetului a vorbi Aiarului despre Vila Weid in distr. Derptului (Dorpatului).

85. 55. Róga pe Tiaritia ca se starue de Tiaru a 'i da vila Lais din dist. Derptului.

86. 55. Catre secretarulu cabinetului, felicitandu-lu de pasce; 'i tramite relatiunea lui Cercasov.

87. 55. Catre secretarulu eabinetului pentru Vila Lais; 'i descrie nevoile ce are din lipsa unei Vile.

88. 55. Catre secretaru pentru acelasiu lucru.

89. 55. Idem trimitiendu-i nisce suplice pentru imperatu. — Cere Vila din gubernulu Novgorodului, déca nu i se incuviintiéza cea ceruta de mai 'nainte. — Idem in cestiunea fratelui seu.

90. 55. Catre secretarulu cabinetului a inmana imperatului scrisórea lui, si-lu róga pentru respunsu.

91, 92, 93. 58. Trei scrisori ale lui Cantemiru catre imperatu in cestiunea imobileloru sale daruite, si altoru afaceri.

94—99. 63. Siese scrisori ale lui catre secretarulu Macarof, in diferite afaceri cum: de a i se da o pensiu anualu.

100. Scrisórea lui Cantemiru catre imperatu pentru pensiu anualu.

101. Scrisórea veduvei Nastasia Dim. Cantemiru in cestiunea pensiunei.

102. 75. Petitiunea veduvei lui Dimit. Cantemiru, principesa Nastasia, catre imperatésa Ecaterina.

103—109. 75. Alte siepte suplici catre imperatulu Rusiei din partea archim. Pahomie, a Paunei Cantacoziño, Rudolf Cantacoziño, Sava Raguzinski, etc.

(Va urma.)

Corespondentie particulare ale „Observatoriului“.

— (Cursurile suplementare.) — Inaltulu Ministru de cultu si instructiune publica a binevoitu si in anulu curinte a ordiná in tiéra cursuri suplementarie de gimnastica, gradinaritu, inpletitu de paie, de nuele, sculptura s. a. l.; asia intraltele si in cetatea Clusiu capital'a Transilvaniei, la carea voescu a atrage atentiunea onoratoriloru cetitori.

Diseiu, ca si aici s'a ordinaru tienerea cursului, prin d. Kéthely inspectoru scolasticu comitatensu; in „Néptanítók lapja“ sa publicatu conditiunile primirei cu diurna de 60 cr., la care mai multi invetiatori de ai nostrii, din prejuru Clusiuului, dar' si din departare intrunindu tóte calitatile recerute, n'a fostu primiti. — ci fiesce carui i-sa indorsatu cá „Költség hiányában kérelme igénybe vehető nem volt“ — in lips'a de spese cererea in consideratiune nu s'a potutu lua — dar' totusi cá nimene se nu póta dice ca la acestu cursu n'a fostu neci unu romanu, s'a primitu Barbosu invetiatorulu din Gilau; mai incolu in urmarea resolutiunei Ven. Const. Metropolitanu cu dto 7 Martiu Mr. 4298 a. c. pre invetiatorulu din Visuia Catone l'a deobligatu

pentru de a participa la acestu cursu, daru ajungandu in faci'a locului diurn'a i-sa refuzatu si numai dupa energic'a intrepunere a d. Petranu advocatu in Clusiu — membru scolasticu comitatensu — la inspectorulu comitatensu i-sa asignatu bietului invetiatoriu. Asia cu totulu sau primitu 30 invetiatori, 28 magiari si 2 romani au mai participatu si invetiatorulu din Petromaniu — Ottulu Temesiu — Joanu Farcasiu, inse acestu-a pre spesele sale proprie. Acumu se trecu la tractarea persóneloru si in specialu cu invetiatorii romani si a natiunei loro in decursulu cursului acestuia.

La invetiarea gradinaritului mai de multe ori din gur'a a loro mai multi invetiatori secui, cari cu batele au scosu lun'a din fontana — de ai loro sa auditu intrealtele „iszen az oláhok nem kell nemesített gyümölcs csak mállé meg palinca“ dar' ca romanului au-i trebuescu póme nobile, numai malaiu si rachiu.“

Pre o domineca invetiatorulu Barbosu — fiindu aprópe de Clusiu — s'a dusu acasa, si din unele cause n'a venitu. Luni, Marti si Mercuri si asia in urmá ordinaratiunei dn. Minist. de culte si instruc. publica, pre aceste dile nu l'a competatu. — Inse dloru profesori de acestu cursu dar' mai alesu d. Nyárádi — despre cari si invetiatorulu Ilia Poppu in unulu din Nrii. „Federatiunei“ anulu 1875 au descriu simpatia ce o are densulu facia cu invetiatorii romani participandi la acestu cursu — nici n'a pretinsu, dar' domni profesori nici pre diu'a de Domineca n'auvoitu ai da, si numai dupa intervenirea lui Barbosiu precum si dupa venirea d. directoru de preparandia de statu caruia fu concediuta afacerile cursului suplementariu — Pál Ferencz, dupa multa lamentare a d. Nyárády asupra invetiatoriloru romani si in specie asupra invetiatoriului Ilia Poppu, dicandu: „ca invetiatorii romani sunt nemuliamitori n'aru trebui se fia primiti si pre Barbosiu pentru nesupunere stersu afara din cursu.

Ca se poteti on. cetitori avea o idee si mai clara ve voiu deslusi si mai claru acésta cauza, adeca: Domineca la acestu cursu nu s'a tienutu prelegere, ci fiesce in acésta di s'a potutu duce unde a voitu, numai Luni se fia la prelegere asiadara, — precum diseiu mai susu — Barbosu impreuna cu doi invetiatori din comun'a densului, invetiatori din scóla de statu, s'au dusu domineca acasa, crutindusi spesele neavendu despre acésta nimenui nici unu respunsu a da; — la acesti doi din urma precum nici la altii ungueresci, nici vórba n'a fostu ca se le subtraga banii de pe Domineca. Eta dara cá si aici se descopere, mania si ur'a in contra romaniloru! O Dómne! indelungu rabadatoriule pana candu vei mai suferi asemenea abusuri, precandu densii — fratii magiari — pre tóta vórba se lauda ca ei voescu egalitate si fratiéte, éta egalitate, fratiéte! . . .

Dintre multe altele — cari de le a-si descrie tóte credu cá foia „Observatoriulu“ s'ar' umplea numai de aceste inse catu mi cu potentia me tienu la scurtime — voiu aminti numai discursulu dintr'o prelegere, intre invetiatorulu Ioanu Farcasiu si cei magiari. Intre alte vorbe invetiatorulu de statu Bedó in critisarea lui asupra romaniloru s'a esprimat ca: „az oláhok mind tolvajok“ atunci invetiatorulu Baláz sare si dice: „az egész oláh nemzet akasztófára való“ tóta natiunea romana e déma de stréngu, la ce invetiatorulu Farcasiu au atrasu atentiunea profesorulu Gagyi Ferencz dicandu: „ez jó? máskülönben a tanár ur kötelessége lenne a rendet és illedelemséget fenn tartani“ — acésta e bine? de altcum datorint'a domnulu profesor ar fi a sustienea buna-cuviintia si ordinea, ia respunsu, ca: déca la cursulu suplementariu ar fi prunci ar face aceea, invetiatorulu Farkas la intrebatulu: ca apoi in asia vestitii preparandi de statu — aretandu pe respectivulu — vede fapte barbatesci? la ce profesorulu numai si a risu, éta invetiatorulu romanu intre risetele si hiiturele fratiloru magiari a parasitu sal'a.

Ce se atinge, de tienerea prelegeriloru invet. rom. Catone facandu o cosiaru, candu a fostu gat'a profesorulu i o au taiatu, dicandu cá e fórte rea, precandu éta, fostu mai rea decatu aceloralalti magiari si totusi éta il o au taiatu.

La finea cursului suplementariu si respective la clasificarea romaniloru inca fia le disu spre lauda, ia clasificatu dupa consciint'a lui Atila.

Din tóte acestea se póte vedea cum fratii nostrii magiari in totu modulu, si la tóta ocasiunea nu intardia a-si versá veninulu asupra nóstra.

'Mi va iertá onoratul publicu, déca-mi iau libertatea a face intrebarea, cá óre 4 diecese gr. cath. si 4 gr or. cu a Oradei mari, aceste 8 Diecese romane — lasandu profesionalismulu la o latore — n'ar potea tienea din poterea loro propria un asemenea cursu de specialitate séu din caus'a departarei in locuri in totu anulu? . . . bá, eu aff'rmu ca tóte saru potea, numai se fia cine se se puna in fruntea causei, cá invetiatorii mai energici se nu fia siliti a umbra pre ici pre colea, cersindu nutrire dela mastera, . . in urma fiindu primitu numai spre batjocora loro, in facia impreuna cu natiunea densului se fia tractatu fara cuviintia, neavendu unde a reclama. Apoi mai mai dicu unii si altii ca n'avemu invetiatori destulu de calificati, — dar' dómne! de unde se fia?! candu abia absolvéda 1, 2 séu neci o clasa, cu cata seracia si sila preparandi'a, 'lu lapada intr'o statiune cu 100 fl, séu si mai pucinu, nu e in stare se-si procuredie o carte, o novela, nu e in stare a particip'a la vr'o conferintia de invetiatori: éta la cursuri unde ar fi diurne nu e primitu si spese de calatoria nu capeta.

Sciri diverse.

— (Serbare.) „Reuniunea sodaliloru romani“ din Sibiu isi va serba domineca in 8/20 l. c. aniversarea sa de 10 ani dela infiintarea sa. Acésta serbare impreunata cu productiune in cantari si declamatiuni si cu concursulu orchestrei capelei militare c. reg. a regim. de inf. Nr. 31 va avea locu in sal'a dela hotelulu „Imperatulu Romaniloru“ sér'a la 7¹/₂ óre.

Dupa productiune va fi mésa comuna si apoi dansu. Intrarea de persóna 1 fl. v. a. — Logea mare 3 fl., logea mica 2 fl. Damele si garde damele voru fi scutite. de tacs'a intrarei.

Acésta serbare acarei interesanta programa o publicam mai la vale, promite a fi fórte frumoasa si noi ii dorimu ca se fia cátu se póte mai bine cercetata, despre ce nu ne indoimu, cu atátu mai vertosu, ca fiindu Congresulu adunatu, dnii deputati nu voru pregeta a se folosi de acésta ocasiune, care le ofere o distractiune fara indoiala bine-venita. In cátu pentru romanii sibienii si familie din locu apoi nu ne indoimu nici cátu de pucinu, ca nu voru contribui cu onor. dloru presentia la animarea si inveselirea acestei serbari nationale.

Eata si program'a: 1. Marsiu nationalu „Destéptate Romane“ executatu de music'a militara. 2. „Penesiu Curcanulu“ de V. Alesandri, poesie, declamata de soldalulu Samuelu Baltésiu. 3. „Destéptate Romane“, executatu de chorulu sodaliloru. 4. „Victori'a Quadrille“ de Paba, executatu de music'a militara. 5. „Canteculu Gintei latine“, executatu de chorulu sodaliloru. 6. „Logodnic'a Dorobantiului“ de Alessandri, poesie, declamata de sodalulu Danile Dipponu. 7. „Moldovan'a“, Ouvertura de Flechtenmacher, executata de music'a militara. 8. „Stelutia“ de Florescu, cantata solo de maestrulu V. Petrutiu. 9. „Hor'a Severinului“ de Vist, executata de music'a militara. 10. „Julianu-Quadrille“ de Prohasca, executatu de musi'a militara.

Sibiu, 1/13 Octobre 1878.

Comitetulu Reuniunei.

— O casatorie dualistica romana-magiara.) Precum cetimu in diarele din Bucuresci in rubric'a declaratiuniloru de casatorie, apoi fiica Mari'a a d. generalu I. Em. Florescu va lua de barbatu pe d. Béla Szent-Kereszty.

— (Bibliografia.) — A aparutu de subtu tiparu „Gramatic'a romana“ de Stefanu Neagoe, profesore de limba latina si romana la liceulu statului in Barladu. Acésta carte didactica ce se publica acuma dejá in a IV editiune este autorisata din partea ministeriului de culte si instructiune din Romani'a. Inpregiurarea, ca acésta gramatica a d. prof. St. Neagoe s'a tiparitu dejá in a IV editiune in scurtulu tempu de candu a aparutu prima editiune, este credemu cea mai buna critica si recomandare care póte pleda pentru bunetatea unei carti didactice.

— Calindarulu bunului economu pe anulu 1879 intocmitu de D. Comsia si Eugenu Brote. Acestu calindaru alu juniloru autorii, cari au avutu fericitia idea de alu introduce in literatur'a nóstra calendaristica cu scopu de a respandi cunoscintiele economice la poporul nóstru, merita tóta atentiunea si spriginirea publicului nostru cunoscetoru de carte. Pretiulu este de 45 cr. v. a. In locu de ori ce recomandatiune din partene, lasamu se se recomande elu insusi prin interesantulu si variatulu seu cuprinsu, care pre langa partea calendaristica este urmatorulu: Conspectulu téguriloru din Ardélu, Ungari'a, Romani'a si Bucovin'a. — „Povestea lui Harab Albu.“ — Diverse „poesii“ alese. — „Economia campului“ (ósele ca materialu pretiosu la ingrasarea pamentului; stirpirea muschiului; unelte de sapatu, masin'a de sfármitu cucuruzulu etc. etc.) — „Economia viteloru“ (taurulu de prasila; conservarea untului; masinile de taiatu nutretilu etc.) — „Pomaritul“ (semicopularea; localulu de iernatu pómele etc.) — „Vieritul“ (viti'a „Risling“; reumplerea butiloru.) — „Floraritul“ (udatulu floriloru.) — Post'a. — Corespondentia telegr. — Timbre. — Tabele de interese. — Zicale. — Literatur'a romana agricola etc.

Post'a redactiunei.

— D. St. N. in Barladu. Cele comunicate le amu luat spre placuta sciintia si se voru efectua. Ve multumimu din sufletu. Incatu privesce erórea comisa pe care o amu reparatu deja, apoi ve ceremu scusele nóstre cu atatu mai vertosu, ca aceea carte nu scimu din ce cause, noue nu ne au sositu de locu.

Invitare de prenumeratiune

la

„SCOL'A ROMANA“.

Am onóre a anunciá onorabilului publicu, ca la indemnulu mai multoru invetiatori si barbati de scóla si in speranti'a unui spriginu caldurosu, „Scol'a Romana“ va reaparé, — de o cam data in fascióre lunare de câte 3 cóle testu si invelitórea, cu pretiulu de 4 fl. pe unu anu intregu séu de 2 fl. pe o jumetate. Program'a remane aceeaasi; numai cátu tractatele practice voru ocupá pe viitoru unu locu mai estinsu. Anulu foiei, spre a se acomodá dupa potintia anului scolasticu, se va incepe cu lun'a lui Octobre si se va finí cu lun'a lui Septembrie. Fasciór'a I va aparé la 25 Octobre a. c. Mai multi din profesorii si invetiatorii nostri cei mai buni au apromisu a colaborá la „Scóla Romana“; astfelu speramu a tiené foi'a si de aici incolu la inaltimea problemei sale. Prenumeratiunile se se faca la Redactiunea „Scolei Romana“ in Sibiu (Nagy-Szeben, Hermannstadt). Observu cu privire la esperientiele facute, ca pe creditu foi'a nu se va dá nimenui.

Totu odata 'mi iau voia a anuncia, ca a esitu deja de sub pressa noulu meu: **Legendariu** séu carte de cetire pentru scólele populare. Partea I, pentru alu 3-le si alu 4-le anu de scóla. 11 cóle. Pretiulu unui esemplaru legatu 45 cr. „Legendariulu“ este compusu dupa acelési principie si in strinsa imbinare cu noulu meu **Abedariu** romanescu (preiulu unui esemplaru legatu 25 cr.), — ambele in editur'a mea.

Vasile Petri.